

شانس «شانس مجدد»

کسب مدال برنز توسط فردین معصومی در بازی‌های آسیایی گوانگجو ۲۰۱۰ (توزیع دو مدال برنز)

کلیدواژه‌ها: مسابقات حذفی، دوحذفی، شانس مجدد، نمودار مسابقات، الگویابی

اشاره: در سه شماره گذشته، با نحوه مسابقات ورزشی از نوع لیگ و تک‌حذفی و همچنین ترکیب آن‌ها در جام جهانی آشنا شدیم. در این شماره قصد داریم برگزاری جام‌های دوحذفی در رشته‌های ورزشی را بررسی کنیم.

در مطلبی با عنوان «بازی حذف می‌شی!» در مجله شماره آبان‌ماه درباره جام تک‌حذفی گفتیم: برای آنکه تعداد مسابقات برگزار شده کمتر باشد و قهرمان سریع‌تر مشخص شود از این روش بهره می‌گیریم. در جام تک‌حذفی بازی‌ها طبق برنامه خاصی برگزار می‌شوند و هر تیم یا فرد ورزشکار با یک باخت از گردونه رقابت‌ها حذف می‌شود. البته اگر برگزاری دور اول به صورت قرعه‌کشی و به صورت اتفاقی باشد، ممکن است که دو تیم خوب یا دو ورزشکار برتر در همان مرحله اول با هم بازی کنند و تعدادی از ورزشکاران یا تیم‌های خوب همان اول حذف شوند و به کیفیت مسابقات لطمه بخورد. به همین دلیل معمولاً در مسابقات تک‌حذفی تلاش می‌شود که برنامه‌ریزی بازی‌ها براساس رتبه‌بندی ورزشکاران انجام شود تا ورزشکاران برتر، در همان مراحل اولیه با هم بازی نداشته باشند. در نمودارهای ۱ و ۲ برنده هر بازی را با W نشان داده‌ایم. مثلاً W_1 یعنی برنده بازی اول و همان‌طور که در نمودار دیده می‌شود، W_7 قهرمان مسابقات می‌شود و در مجموع برای تعیین قهرمان هفت مسابقه برگزار شده است.

در بعضی از رشته‌های ورزشی، رتبه‌بندی دقیقی برای ورزشکاران وجود ندارد. همچنین در ورزش‌هایی مثل کشتی و جودو، هر کشوری توسط تعدادی از ورزشکاران در بعضی از وزن‌ها سهمیه کسب می‌کند، اما این اختیار را دارد که نفراتی دیگر را به مسابقات اعزام کند. این نفرات ممکن است به دلیل داشتن سابقه کم در شرکت در مسابقات، رتبه خوبی در

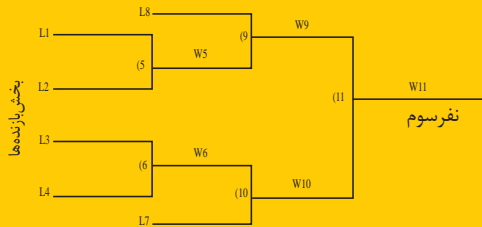
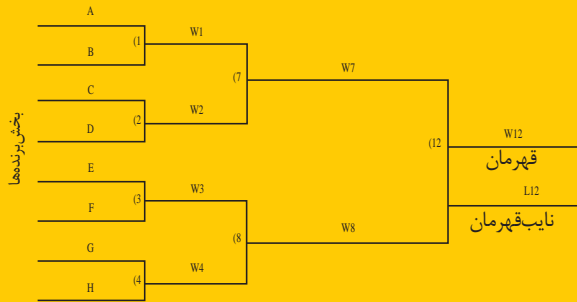
رتبه‌بندی نداشته باشند. در چنین شرایطی باید مسابقات براساس قرعه‌کشی برنامه‌ریزی شوند و برای جلوگیری از حذف زودهنگام ورزشکاران خوب، یک «شانس مجدد» برای آن‌ها در نظر بگیرند. البته در این مدل برگزاری نیز بحث شانس مطرح است، اما با دادن «شانس مجدد» تأثیر آن را کمتر می‌کنند.

در ادامه چند نمونه از نحوه برگزاری مسابقاتی بررسی می‌شوند که در هر کدام از آن‌ها تلاش شده است برای ورزشکارانی که یک باخت دارند، یک «شانس مجدد» در نظر بگیرند.

نمودار ۳ نوعی برنامه‌ریزی را نشان می‌دهد که در آن ابتدا جایگاه تیم‌ها یا ورزشکاران (A تا H) براساس قرعه مشخص می‌شود.

کسب مدال نقره توسط علیرضا رضایی در المپیک آتن ۲۰۰۴ (توزیع یک مدال برنز)

نمودار ۴. مسابقات دوحذفی (بازنده‌ها شانس قهرمانی ندارند)

نکته دیگری که در برگزاری شانس مجدد وجود دارد، این است که با زیاد شدن تعداد شرکت‌کنندگان، تعداد بازی‌ها به شدت زیاد می‌شود. از نمودار ۴ تا چند سال پیش برای مسابقات کشتی استفاده می‌شد و یک مدال طلا، یک نقره و یک برنز به شرکت‌کنندگان اهدا می‌شد. فکر می‌کنید طبق نمودار ۴ برای مسابقات دارای ۱۶ تیم چند بازی باید انجام شود؟

امروزه برای کمتر شدن تعداد بازی‌ها و بیشتر شدن هیجان مسابقات و همچنین حفظ «شانس مجدد»، برنامه‌ریزی مسابقات به نحوی انجام می‌گیرد که فقط بعضی از شرکت‌کنندگان «شانس مجدد» دارند. در واقع در مسابقاتی مانند کشتی و جودو، فقط نفراتی «شانس مجدد» کسب می‌کنند که به نقرات فینالیست باخته باشند. این شرکت‌کنندگان در دو گروه قرار می‌گیرند و برنده هر گروه، صاحب یک مدال برنز می‌شود. یعنی در این نوع برنامه‌ریزی، یک مدال طلا، یک مدال نقره و دو مدال برنز توزیع می‌شود. آیا می‌توانید با استفاده از نمودارهای ارائه شده در حالت‌های قبل، نموداری برای این نوع برگزاری مسابقات طرح کنید؟ تعداد مسابقات چند تا خواهد بود؟ در تصویرها، دو قهرمان ارزنده کشورمان آقایان **علیرضا رضایی** و **فردین معصومی** را می‌بینیم که در دو رقابت مهم برای کشورمان مدال کسب کرده‌اند. نکته جالب این است که در هر دو رقابت **آرتور تایمازوف**، کشتی‌گیر از بکستانی قهرمان شده است. شانس بهتر علیرضا رضایی نسبت به فردین معصومی این بوده که در مسابقه فینال به تایمازوف رسیده و توانسته است مدال نقره کسب کند. اما فردین معصومی که در دور اول با تایمازوف بازی کرده است، پس از باخت فقط می‌توانسته به مدال برنز برسد، در صورتی که خیلی‌ها اعتقاد دارند که از نفر دوم شایسته‌تر بوده است.

سپس مسابقات انجام می‌گیرند و ورزشکاران برنده هر بازی (برنده‌ها با W نشان داده شده‌اند) به مسیر خود در بخش برنده‌ها ادامه می‌دهند. هر ورزشکاری که در مرحله‌ای بازنده می‌شود (بازنده‌ها را با L نشان داده شده‌اند)، به بخش بازنده‌ها منتقل می‌شود و بازی خود را در آنجا ادامه می‌دهد. دیده می‌شود که دادن شانس مجدد به بهای زیاد شدن تعداد مسابقات است. مثلاً برای ۸ ورزشکار، تعداد مسابقات از ۷ به ۱۴ یعنی دوبرابر، افزایش پیدا می‌کند. آیا با افزایش تعداد شرکت‌کنندگان می‌توانید با استفاده از الگویابی، رابطه‌ای برای تعداد بازی‌های مسابقات دوحذفی پیدا کنید؟ آیا همیشه تعداد بازی‌ها دوبرابر تعداد بازی‌های مسابقات تک‌حذفی خواهد بود؟

همان‌طور که در نمودار ۳ دیده می‌شود، ورزشکاری که یک بازی باخته، اگر بتواند بقیه بازی‌های خود را ببرد، می‌تواند حتی به مقام قهرمانی دست پیدا کند که این موضوع برای بسیاری از برگزارکنندگان مسابقات خوشایند نیست. در واقع آن‌ها عقیده دارند، فرد یا تیمی که یک بازی را باخته دیگر شایسته کسب عنوان قهرمانی نیست و نمودار مسابقات را به صورت نمودار ۴ اصلاح می‌کنند. البته تعداد بازی‌ها فقط دو تا کم می‌شود و تغییر چندانی نمی‌کند.